

نرخى نهوت له چارهكى كۆتايى ئەمسال و سالى داھاتوودا

05-10-2021

نووسەرھان

مەھموود بابان

كورتە : لەم ھەفتەيەدا نرخى نهوت بەرزترين ئاستى خۆى له ھوت سالى رابردوودا تۆمارکرد و لە سەرۆو 81 دۆلارەوھ مامەلەى پيۆھكراو، ھاوكات چاوهرواندەكریت تاوھكو كۆتايى ئەمسال نرخى نهوت روو له بەرزبوونەوھ بېت، ئەويش بەھۆى زستانىكى سارد و بەرزبوونەى نرخى گازى سرووشتى و گورانكارىيەكان له باشبوونەوھى ئابوورى جىھان و زيادبوونى خواست له ھەمبەر خستنەروودا، بەلام ئەوھى جىگەى سەرنجە رۆژانە و بگرە له چەند كاژىرىكدا گورانكارى بەسەر نرخى نهوندا دېت، بۆيە پرسىيارە سەرھكيبەكە ئەوھبە ئايا نرخى نهوت له چارهكى كۆتايى ئەمسال و سالى داھاتوودا چەند دەبېت و ھۆكارەكانى پشت گورانكارى نرخ چىيە له ئىستا و داھاتوودا؟

مەھمۇود بابان-ناوھەندى لىكۆلپىنەوھى روودا |

رېپورت-4 نرخی نەوت لە چارەكى كۆتايى ئەمسال و سالى داھاتوودا

لەم ھەفتەيەدا نرخی نەوت بەرزترين ئاستى خۆي لە ھەوت سالى رابردوودا تۆمارکرد و لە سەروو 81 دۆلارەوھە مامەلەي پېوھەكراو، ھاوكات چاوەپواندەكریٹ تاوھەكو كۆتايى ئەمسال نرخی نەوت روو لە بەرزبوونەوھە بېت، ئەويش بەھۆي زستانىكى سارد و بەرزبوونەي نرخی گازى سرووشتى و گورپانكارىيەكان لە باشبوونەوھە ئابوورى جىھان و زيادبوونى خواست لە ھەمبەر خستتەپوودا، بەلام ئەوھى جىگەي سەرنجە روژانە و بگرە لە چەند كازىرېكدا گورپانكارى بەسەر نرخی نەوتدا دېت، بۆيە پرسىيارە سەرھەكىيەكە ئەوھە ئايا نرخی نەوت لە چارەكى كۆتايى ئەمسال و سالى داھاتوودا چەند دەبېت و ھۆكارەكانى پشت گورپانكارى نرخ چىيە لە ئىستا و داھاتوودا؟

روژى 4ى تشرىنى يەكەمى 2021 و ئاتانى نيو ھاوپەيمانى ئۆپىك پلەس كۆبوونەوھى مانگانەي خۆيان ئەنجامدا و درىژەيان بەو رىككەوتنى پىشووويان بۆ خستتەپوو و زيادكردى نەوت دا، كە 400 ھەزار بەرميل نەوت لەمانگى داھاتوودا، ئەمەش نرخی نەوتى گەياندە سەروو 81 دۆلار لە روژى 5ى تشرىنى يەكەمى 2021دا. ئەوھى جىگەي سەرنجە ھەندىك لە شارەزايان و راويزكارەكانى كۆمپانىي نەوت و تەنانەت ھەزىرى نەوتى عىراق پىشېبى دەكەن نرخی نەوت بگاتە سەروو 100 دۆلار بۆ بەرميلىك[1].

لەماوھى دەپەي رابردوودا بەرزترين نرخی نەوتى برىنت لە 13ى ئادار 2012 تۆماركراوھە، كە نرخی يەك بەرميل نەوت بە 128.14 دۆلار مامەلەي پېوھەكراوھە و نزمترين نرخی يەك بەرميل نەوتىش لە 21ى نىسان 2021دا بووھە، كە نرخی يەك بەرميل نەوت بە 9.12 دۆلار مامەلەي پېوھەكراوھە. ئەمەش دەرىدەخات لە دەپەي رابردوودا نىكەي 19 ھىندە بەرزى و نزمى بەخۆوھە بىنيوھە. ھەرۆھە بەرزترين نرخی تىپراي مانگانەي يەك بەرميل نەوتى برىنت بە 125.45 دۆلار بووھە و لەمانگى ئادار 2012 تۆماركراوھە، ھەرۆھە نزمترين نرخی تىكراي مانگانەي يەك بەرميل نەوتى برىنت بە 18.38 دۆلار بووھە و لە مانگى نىسان 2020دا تۆماركراوھە[2]. بۆ زانىنى نرخی مانگانەي نەوتى برىنت و نەوتى خاوي تەكساس پروانە گرافىك ژمارە 1 لە خوارەوھە.

لە راستىدا نرخی نەوتى خاوي بەشپۆھەكى ئاسايى و روژانە بە پشت بەستن بە خواست و خستتەپوو نرخەكەي بەرز و نزمى بەخۆوھە دەبىنېت، بەردەوامى رىكارەكان و لىكەوتەكانى بلبوونەوھى كۆرۇنای گورپاو كارىگەرى گەورەي لەسەر نرخی نەوت لە چارەكى كۆتايى ئەمسال و سالى داھاتوودا دادەنېت. ھەرۆھە زۆرەي شىكەرەوھەكانى بوارى نەوت و كۆمپانىيا راويزكارەكان پىشېبىنى ئاسايىبوونەوھە خواستى نەوتى جىھان بۆ سالى 2019 و پىش بلبوونەوھى كۆرۇنە لەكۆتايى ئەمسال و سالى داھاتوودا دەكەن، ھەرۆھەكو رايان لانس، سەرۆكى جىبەجىكارى كۆنۇكو فليپس ئامازەي بەوھەكردوھە خواست بۆ نەوت دەگەرپتەوھە پىش سەردەمى كۆرۇنە لە چارەكى كۆتايى ئەمسال يان سەرھەتاي سالى داھاتوودا[3]. كە ئەمەش كارىگەرى تەواي لەسەر گورپانكارىيەكانى نرخی نەوت لە ئىستا و داھاتوودا دەبېت.

گرافىك 1: گورپانكارىيەكانى نرخی نەوت بۆ ھەربەرميلىك نەوت لە 2009 بۆ 2021 لە مانگىكدا

هۆكاره كانى پىشت گورانكارىيە كانى نرخی نەوت

لەراستىدا هۆكارى پىشت گورانكارىيە كانى بازارى نەوت و نرخی نەوتى برىنت و تەكساس زۆرن، بەلام ئىستا دەتوانىن چوار خالى سەرەكى كە لە پىشت گورانكارىيە كانى ئەم دوايە نرخی نەوتەو بوو بەخەينەر، ئەوانىش جياوازی لە خواست بۆ نەوت لە جىھاندا، كە بەھۆى بلبووونەى كۆرۇنا گوراپ (دەلتا) و ناسايىبوونەو جالاكىيە كان و باشبوونى ئابوورى جىھان، كە وادەكات خواست بۆ نەوت بەگشتى لە ئەمسالدا بە قەبارەى 5 ملیون بەرمیل لە رۇژىكدا زىادىكات و بگاتە 97.4 ملیون بەرمیلی رۇژانە، ھەرەھا بۆ سالى داھاتوودا 3.6 ملیون بەرمیل زىادىكات و بگاتە 101.0 ملیون بەرمیل لە رۇژىكدا.

خالىكى دىكە بەرزبوونەوئى ئاستى بەرھەمھىنانى نەوت لە لايەن ئەمريكاو، كە لە ماوئى رابردوودا بەھۆى باھۆزەو چەند كىلگەھەكى بەرھەمھىنانى نەوت راوھستا و ئەمەش ناچىگرىيەكى خستەبازارەو و بووھۆى گورانكارى لە نرخی نەوتدا. لە لايەكى دىكەو، بەردەوامى بەرزبوونەوئى نرخی نەوت واىكردوو گەران و بەرھەمھىنانى نەوت لە نەوتى بەردىن لە ئەمريكا زىادىكات و دلنایيەك بە وەبەرھىنەرەكان بدات، سەرەپاى رىكارە جياوازەكانى ئىدارەى بايدن بۆ پاراستنى كەشوھەوا و وەبەرھىنان لە وزە نوپووەكاندا. لە ئابى 2018دا ئەمريكا بوو گەورەترىن وەبەرھىنەرى نەوت لە ئاستى جىھاندا و لە تشرىنى بەكەمى 2019دا بەرھەمھىنانى نەوتى خاوى ئەمريكا رىكۆردىكى نوئ تۆماركرد كە 12.1 ملیون بەرمیل بوو لە رۇژىكدا، ئەمەش بۆ بەكەم جار لە سالى 1973و ئەمريكا لە ھاوردەكارى نەوتەو بوو بە ھەناردەكارى نەوت، چاوەرواندەكرىت ئاستى بەرھەمھىنانى نەوت لە ئەمسالدا بەرتىكرا 1.3 ملیون بەرمیل لە رۇژىكدا و لە ئاستى مانگى تەممووزدا بىت و بۆ سالى داھاتووش لە رۇژىكدا 0.4 ملیون بەرمیل زىادىكات.

خالى سىئەم رۇلى رىكخراوى ولاتانى ھەناردەكارى نەوت ئۆپىك، ھەرچەندە ئەمريكا رۇلىكى ھەيە، بەلام بەراورد بە رۇلى ئۆپىك ناكرىت بۆ پاراستنى بازارى نەوت، بەردەوام ئۆپىك و ھاوئەيمانەكانى كارىگەرى گەورەيان لەسەر نرخی و بازارى نەوت ھەبوو، ئىستا سەئودىە كە پىشپەوى ئۆپىك دەكات دەوت نرخی نەوت بەرزتر بىتەو بە بىن لەدەستدانى بازارەكە بۆ كۆمپانىا رووسى و ئەمريكيەكان.

خالى كۆتايى و چوارەم بەرزبوونەوئى بەھای دۆلار لە ئاستى ئىودەولەتیدا، لەسالى 2014و بەرزگانە ئىودەولەتییەكان رۇلىان ھەبوو لە بەرزبوونەوئى بەھای دۆلار، ئەويش بەھۆى ئەوئى زۆرەى بازگانەكان دۆلارەكە وەك سەرمایەگوزارىكى باش و پەناگەيەكى پارىزراو بەكاردەھىن لەدۆخىكى ناچىگرى ئابوورى جىھان و ئەم رەوشەى ئىستا جىھان پيدا تىدەپەرىت. بۆ نموونە لە ماوئى ئىوان 2013 بۆ 2016 بەھای دۆلار بەرژەى 30% بەرزبووئەو، بەھۆى برىكۆت و قەرزى يۇنانەو، لەماوئى 20 رۇژدا، واتە 3ى ئادار 2020 بۆ 23ى ئادار 2020 بەرژەى 8.4% بەھاكەى بەرزبووئەو، ئەمىش بەھۆى پاندامىكەو. لەبەرئەوئى ھەموو مامەلەكانى نەوت بە دۆلارى ئەمريكى دەكرىت و زۆرەى ولاتانى ھەناردەكارى نەوت پارەكەيان بە دۆلار دەوت و بەردەوامى ناسەقامگىرى ئابوورى جىھان وادەكات ھەر گورانكارىيەكا لە بەھای دۆلاردا دەبىتە گورانكارى گەورە لە نرخی نەوتدا.

ھەرەھا، بەپى راپۆرتى مانگانەى ئازانسى ئىودەولەتى وزە IEA دواى سى مانگ لە دابەزىنى يەك لەدواى يەكى خواست بۆ نەوت بەھۆى كۆرۇناى گوراپ، چاوەرواندەكرىت لەمانگى تشرىنى بەكەمدا 1.6 ملیون بەرمیل خواست بۆ نەوت زىادىكات و بەردەوامىت زىادبوونى خواست بۆ نەوت تاوھكو كۆتايى ئەمسال [4]. ھەرەھا، بەپى ھەمان راپۆرت بەرزبوونەوئى رىژەى فاكسىن لە ولاتاندا وادەكات گەرانەوئەيەكى بەھىز لە خواست بۆ نەوت لەسالى داھاتوودا ھەبىت.

ئەنجام

لە كۆتايىدا، لە ئاستىكى ئىودەولەتیدا، نرخی نەوتى خاوى برىنت لە مانگى ئاب ئەمسالدا بە 71 دۆلار بۆ يەك بەرمیل مامەلەى پىوھەراو، ئەمەش 4 دۆلار كەمتر بوو لە مانگى تەممووز بۆ ھەر بەرمیلە نەوتىك لە ئەمسالدا. بەپى ئاسۆى وزەى بەرپوھەرايەتى زانبارى ئەمريكا EIA چاوەرواندەكرىت نرخی نەوت تاوھكو كۆتايى ئەمسال بەتتىكرا لەسەر 71 دۆلار بۆ ھەرمىلىك و لەسالى داھاتوودا بە تىكراى 66 دۆلار بۆ ھەر بەرمىلىك مامەلەى پىوھەرايەتى [5]. لەكاتىكدا بەپى دوايىن راپۆرتى گۆلدمان ساكس پىشپىنى دەكات لەكۆتايى ئەمسالدا نرخی نەوت بگاتە 90 دۆلار بۆ ھەر بەرمىلىك، ئەويش بەھۆى پىچرانی زنجىرەى دابىنكردن بەھۆى باھۆز و باشبوونى بەھىزى خواستەو بۆ نەوت، پىشپىش گۆلدمان ساكس پىشپىنى ئەوئى كرىبوو كە نرخی نەوت لەكۆتايى ئەمسالدا دەگاتە سەر 80 دۆلار. بۆئەش بەھۆى زستانى سارد و بەرزبوونەوئى نرخی گازى سروسىتى چاوەرواندەكرىت جارەكى كۆتايى ئەمسال نرخی يەك بەرمیل نەوت بگاتە سەر 85 دۆلار. كەواتە بەپى پىشپىنىيەكان و راپۆرتى ئازانسەكانى بوارى وزە و كۆمپانىا گەورەكان خواست بۆ نەوت لە

بەرزبۆوونەودا دەبیت و نرخى نەوتیش روو لە بەرزبۆوونەو لە چارەکی کۆتایی ئەمسال و سالی داھاتوودا.

سەرچاوەکان

[1]

<https://www.reuters.com/business/energy/iraq-oil-minister-says-oil-prices-reaching-100barrel-unsustainable-tv-interview-2021-10-03>

<https://www.iea.org/data-and-statistics/data-product/monthly-oil-price-statistics-2> [2]

<https://www.bnnbloomberg.ca/conocophillips-ceo-sees-pre-covid-oil-demand-returning-in-months-1.1655363> [3]

<https://www.iea.org/reports/oil-market-report-september-2021> [4]

https://www.eia.gov/outlooks/aeo/pdf/AEO_Narrative_2021.pdf [5]